



FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 351/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

41/2009. (III. 4.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) dombóvári panaszos¹ 2008. október 30-án előterjesztett panasza alapján indult eljárást a 2009. március 4-én megtartott zárt ülése alapján

m e g s z ü n t e t i.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2008. október 23-án, a Budapest, V. kerület Vértanúk terén fogantatosított igazoltatás miatt elektronikus úton nyújtott be panaszt.

I.

A panaszbeadvány szerint a panaszos 2008. október 23-án a barátnőjével nézőként vett részt a Budapest, V. kerület Vértanúk terén tartott koszorúzáson. A politikusok koszorúzását bekiabálásokkal zavarták meg néhányan, ezért a nagy számban jelen levő rendőrök „válogatás nélkül” igazoltatni kezdték az ott tartózkodó megemlékezőket.

A panaszoshoz és barátnőjéhez két civil ruhás és két egyenruhás rendőr lépett oda, akik közül az egyik civil ruhát viselő rendőr kérte el a személyi igazolványukat. A panaszos és barátnője – állítása szerint – viselkedésével nem adott okot az igazoltatásra, mivel „csendben, egymással beszélgetve” figyelték az eseményeket.

A panaszos szerint az igazolványokat elkérő rendőr nem jelölte meg az igazoltatás okát, csupán a fokozott ellenőrzésre hivatkozott. A panaszos kérte, hogy konkretizálja

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük

a rendőr az igazoltatás okát és célját, mire ez a rendőr – akinek azonosító számát a panaszos feljegyezte – durva, megalázó stílusban válaszolt és sértegette a panaszost.

A panaszos ezt követően arra kérte az intézkedő rendőröket, hogy azonosítsák magukat, azonban csak az egyik civil – az intézkedést vezető r. százados – volt hajlandó a kérésnek eleget tenni: nevének és azonosító számának megjelölésével igazolta magát.

A panaszos szerint a rendőrök mindvégig sértően, fenyegetően és megalázóan viselkedtek vele és barátnőjével szemben.

A panaszos kérte a Testületet, hogy vizsgálja ki, szakszerűen viselkedtek-e az igazoltatás során a civil ruhás rendőrök, és hogy kimerítették-e a megalázó bánásmód fogalmát.

II.

A Testület az ügy érdemi vizsgálata érdekében felvilágosítást kért a BRFK-tól részint arról, hogy volt-e a panaszban megjelölt napon és helyszínen fokozott ellenőrzés, részint pedig a panaszossal szemben fogantatosított rendőri intézkedéssel kapcsolatban.

1) A rendőrség a honlapján 2008. október 21-én 12 óra 23 perckor közleményt adott ki, miszerint 2008. október 22-e és október 25-e között több olyan demonstráció zajlik Budapesten, melyeken nagyszámú résztvevőre lehet számítani, ezért Budapest Rendőrfőkapitánya az Rtv. 30. §-a alapján fokozott ellenőrzést rendelt el 2008. október 22-én 0 órától október 25-én 24 óráig a főváros területén.

A fokozott ellenőrzés célja a közbiztonságot veszélyeztető cselekmények, események megelőzése, megakadályozása, s amelynek keretében a rendőrség személyeket igazoltathat, ruházatukat, járművüket átvizsgálhatja, a közbiztonságra veszélyt jelentő eszközöket, anyagokat lefoglalhatja, illetve azoknak a rendezvények, események helyszínére történő bevitelét megtilthatja. A közlemény szerint a fokozott ellenőrzés bevezetésével lehetőség nyílik arra, hogy a gyanús, feltehetően bűncselekményt vagy szabálysértést elkövetni szándékozó személyeket a rendőrség intézkedés alá vonja; továbbá a BRFK mindent megtesz annak érdekében, hogy az a békésen demonstrálókat és az állampolgárokat ne zavarja, célja kizárólag a jogsértő cselekmények megelőzése, illetve megakadályozása.

A rendőrség tájékoztatta az állampolgárokat arról is, hogy – mivel sok rendezvény lesz egy időben, egymáshoz közel – a korábbiakkal ellentétben egy esetleges rendbontásnál nem a tömegoszlatás, hanem a rendbontók tömegből való kiemelése lesz a céljuk; ennek érdekében a kordonozáson és útlezárásokon kívül a fővárosban ellenőrző- és átengedő pontokat létesítenek, a notórius rendbontók kiszűrésére és elszigetelésére.

2) A BRFK Rendészeti Szervek Bevetési Főosztály Akció Osztály vezetőjének 01000-505936/2009. id. sz. rendőri jelentése szerint 2008. október 23-án bűnügyi mozgó

mobilszolgálatban, a panaszbeadvány szerint önmagát azonosító r. százados parancsnoksága alatt polgári ruhában két rendőr – egy r. törzsrörmester és egy r. törzsszázlós –, egyenruhában pedig négy rendőr teljesített szolgálatot. A r. százados a biztosítási törzs utasítására több csoportosulással szemben végzett igazoltatást a Budapest, V. kerület Vértanúk terén, az állami ünnepség keretében történt koszorúzást megzavaró személyekkel szemben.

Több személyt és kisebb csoportokat is igazoltattak, ezért a r. százados nem emlékezett arra, hogy a panaszost is intézkedés alá vonták-e, tekintettel arra, hogy a bűnügyi biztosítás során, a fokozott ellenőrzés keretében igen sok személlyel szemben fogatosítottak rendőri intézkedést.

A r. százados ugyanakkor azt állította, hogy sem ő, sem az általa irányított egység tagjai nem beszéltek durván, megalázó stílusban az intézkedés alá vont személyekkel szemben.

A panaszos azon állításával összefüggésben, miszerint „válogatás nélkül” igazoltatni kezdték a megemlékezőket, a r. százados azt nyilatkozta, hogy a Vértanúk terén összegyűlt tömegben több, kisebb csoportban elhelyezkedő, bekiabáló és fütyülő személyeket az ünneplő tömegből egyértelműen kiszűrni és elválasztani nem lehetett.

3) A panaszban említett, civil ruhás rendőrök egyikének, a r. törzsszázlósának a 01000/505920/2009. id. sz. jelentése – a 2) pontban ismertetett jelentéssel egyezően – tartalmazza, hogy 2008. október 23-án Budapesten, a Vértanúk terén szolgálatot teljesítő egységben két civil rendőr, továbbá négy egyenruhás dabasi rendőr teljesített szolgálatot. A jelentést tevő r. törzsszázlós a biztosításba beosztott egységgel megjelent a Báthory utcában, mivel az emlékműnél megemlékezés céljából megjelent személyek ünneplését kb. 50-70 fő trágár bekiabálással, fütyüléssel igyekezett megzavarni. A cselekmény további elfajulása, illetve az ünneplésre megjelent személyek védelme érdekében – a kapott utasításnak megfelelően – a rendőrök megkezdték a hangoskodó személyek igazoltatását, melynek során a tömeget sikerült a „szakszerű és jogszerű rendőri intézkedésnek köszönhetően lecsillapítani és az ünnepnek megfelelő magatartásra rábírní.”

A jelentés szerint a szolgálatot teljesítő rendőrök az intézkedések befejezése után a helyszín elhagyására készültek, amikor is az intézkedést vezető r. századoshoz lépett egy korábban, más egységek által igazoltatott fiatal férfi – a panaszos – a barátnője társaságában, és kérdőre vonta az intézkedést vezető r. századost az intézkedés jogszerűségét illetően. A r. százados udvariasan, jogszabályi hivatkozásokkal felvilágosította a panaszost a fogatosított intézkedésekről, aki azonban a tájékoztatást nem fogadta el, és „folyamatosan a rendszert, valamint az intézkedő rendőröket becsmérelte” és sértő megjegyzéseket tett a rendőri hivatásukkal kapcsolatban. A jelentés szerint a panaszos továbbá azt is sérelmezte, hogy a r. százados nem azonosította magát. A panaszossal szemben ugyanakkor a rendőri intézkedés már korábban megtörtént, ehhez az egységhez egyértelműen csak tájékoztatás kérése, illetve véleményének kinyilvánítása céljából lépett oda. Ennek

ellenére – a panaszos kérésére – az intézkedést vezető r. százados megmutatta szolgálati igazolványát, egyúttal tájékoztatta őt arról, hogy vele szemben nem foganatosítanak rendőri intézkedést, csak a felvilágosítás kérésnek tesznek eleget.

A jelentés szerint tekintettel arra, hogy a panaszos részére adott tájékoztatást követően – miután a panaszos csak a rendőrséget és az intézkedő rendőrök személyét becsmérelte – a helyszínen további rendőri intézkedésre nem volt szükség, az egység a helyszínt elhagyta. A jelentést tevő r. törzszászlós mindvégig a r. százados mögött állt, így a panaszos és a r. százados közötti kommunikációnak szem- és fültanúja volt.

III.

A Testület megállapítása szerint a panaszügyben alapjogi sérelem az alábbiak szerint nem állapítható meg.

1) Az Rtv. 20. §-a tartalmazza a rendőri intézkedés során a rendőr azonosítására vonatkozó rendelkezéseket, amelynek az a célja, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ennek ugyanakkor nem lehet olyan hatása, hogy az intézkedést akadályozza. A 20. § (1) bekezdése szerint a rendőrt intézkedése során vagy az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. Ugyanezen törvényhely (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt, minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti (pl. azonnali beavatkozás, fellépés szükséges), ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni. Ugyancsak köteles a rendőr az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az Rtv. szerinti panasz lehetőségéről.

A Testület a rendelkezésre álló dokumentumok alapján a rendőrök azonosításra vonatkozó kötelezettség teljesítése tekintetében nem tudott megnyugtatóan állást foglalni. A panaszos szerint az intézkedő rendőrök közül csak az intézkedést vezető r. százados tett eleget azonosításra vonatkozó kötelezettségének, míg a 01000/5059336/2009./id. sz. rendőri jelentés szerint a r. százados által irányított intézkedések az Rtv.-ben foglaltak szerint kerültek végrehajtásra.

Ezen adatok egybevetésével nem állapítható meg a rendőrök részéről az intézkedés során az azonosításra vonatkozó kötelezettség elmulasztása.

2) A BRFK kiadott közleménye szerint a főváros területén – így az V. kerület Vértanúk terén is – 2008. október 23-án fokozott ellenőrzést rendelt el a Budapesti Rendőrfőkapitány.

A BRFK fentebb ismertetett közleménye alapján megállapítható az is, hogy a fokozott ellenőrzés tényéről, okáról és annak mibenlétéről (az igazoltatásokról, a ruházat-, a

csomag-és járműátvizsgálásokról, a közbiztonságra veszélyt jelentő eszközök lefoglalásáról) a rendőrség megfelelően tájékoztatta az állampolgárokat.

Tekintettel arra, hogy a közelmúlt tapasztalataiból kiindulva alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve annak közelében rendbontók megjelenésére, a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség – a Testület álláspontja szerint – indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

3) A panaszos fokozott ellenőrzés keretében történő igazoltatásának jogszerűsége tekintetében a Testület az alábbiak szerint foglalt állást.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-ának (1) bekezdése meghatározza a fokozott ellenőrzés fogalmát: összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a rendőrhatóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott-tartózkodókat igazoltatják.

Az Rtv. 30. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint a rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja. A rendőrség ezen célok elérése érdekében továbbá épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

Az Rtv. 29. §-ának (3) bekezdése szerint ugyanakkor az igazoltatás során csak abban az esetben kerülnek rögzítésre az igazoltatott személy személyazonosító adatai, az igazolvány sorozata és száma, valamint az igazoltatás helye, ideje és oka, ha az további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják.

Ezzel összhangban Szolgálati Szabályzat 38. §-ának (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az igazoltatás során meg kell állapítani a személy azonosságát, és az igazoltató lapon rögzíteni kell annak az igazoltatottnak az Rtv. 29. §-ának (8) bekezdése szerinti személyazonosító adatait – név, születési hely és idő, anyja neve –, az igazolványának sorozatát és számát, valamint az igazoltatásának helyét, idejét és okát, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják.

A Testület megállapítása szerint a fenti jogszabályi rendelkezések meglehetősen tág teret biztosítanak a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében a rendőri állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján foganatosítanak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta mögöttes „felhatalmazást” jelent. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésével teljes mértékben megkerülhető az igazoltatás célhoz kötöttségének és megalapozottságának követelménye. Vizsgálandó egyrészt, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másrészt pedig az, hogy a fokozott ellenőrzés keretében

foganatosított konkrét igazoltatás nem volt-e indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

A fokozott ellenőrzés elrendelésének feltételei a Testület szerint a panaszban írt helyszínen, a Vértanúk terén – a Nagy Imre szobornál történő ünnepi megemlékezés miatt – fennálltak. A rendőrség azon eljárását, hogy a rendezvényekhez közeli időpontban és helyszíneken igazoltatásokat végez, a Testület álláspontja szerint indokolják az elmúlt időszak tapasztalatai, és az, hogy a különböző rendezvényekhez kapcsolódó jogellenes cselekmények résztvevőinek utólagos azonosítása jelentős nehézségekbe ütközik, márpedig a közrend és közbiztonság fenntartásának szempontjából nagyon fontos, hogy az ilyen magatartásokat hamar és következetesen kövesse felelősségre vonás.

A panaszos igazoltatásának indokoltsága kapcsán a Testület figyelembe vette, hogy minden állampolgárnak, így a panaszosnak is lehetősége volt arra, hogy az állami ünnepnap eseményeiről, a fokozott ellenőrzés elrendeléséről és annak lehetséges következményeiről előzetesen tájékozódjon, így tisztában kellett lennie azzal, hogy amennyiben a rendezvény helyszínének közelében tartózkodik, az igazoltatására sor kerülhet.

A panaszos igazoltatására sor került, de – mivel az igazoltatását további intézkedés, eljárás (szabálysértési feljelentés, személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedés) nem követte – adatait nem jegyezték fel RK lapra.

Az igazoltatás szabályszerűsége tekintetében ugyanakkor a Testület rendelkezésére álló bizonyítékok egymásnak ellentmondóak voltak. A panaszos szerint a személyazonosító igazolványokat elkérő rendőr nem jelölte meg az igazoltatás okát, csupán a fokozott ellenőrzésre hivatkozott. A rendőri jelentések tanúsága szerint viszont az igazoltatások szabályszerűen, az Rtv.-ben foglaltak szerint történtek – így a panaszos tekintetében is, akivel szemben az igazoltatást nem az intézkedést vezető r. százados, hanem korábban más rendőr foganatosította. A panaszos azt követően csupán tájékoztatás és véleményének kinyilvánítása miatt fordult a r. századoshoz, aki eleget tett az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése szerinti felvilágosítás-adási kötelezettségének, amely szerint a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

4) A rendőri intézkedés során tanúsított hangnem tekintetében a panaszbeadványban és a rendőri jelentésekben foglaltak úgyszintén egymásnak ellentmondóak. A panaszos sérelmesnek tartotta a durva, megalázó stílust. Ezzel szemben a rendőri jelentések szerint a panaszossal mindvégig udvariasan beszéltek az intézkedő rendőrök.

A panaszossal szemben foganatosított rendőri intézkedés és az annak során tanúsított hangnem tekintetében a Testület a rendelkezésre álló bizonyítékok segítségével nem tudta kétséget kizáróan megállapítani, hogy a panaszos beadványában foglaltak vagy a rendőri jelentésekben írtak felelnek meg a valóságnak.

Ennek következtében a Testület álláspontja szerint alapjogot sértő intézkedést nem állapítható meg, ezért az Rtv. 93.§-ának (2) bekezdése szerint – mivel a panaszos panaszában előzetesen tiltakozott az áttétel ellen – az eljárást megszünteti.

Budapest, 2009. március 4.

Dr. Kaltenbach Jenő

elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre

elnökhelyettes,
testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra

előadó testületi tag

Dr. Féja András

testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf

testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület